

Nr 456.

Godkänd av första kammaren den 30 juni 1942.

Godkänd av andra kammaren den 30 juni 1942.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till prisrabatterning å vissa livsmedel jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 228.)

Till KONUNGEN.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln (punkten 34 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 3 januari 1942) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Prisrabatterning å matfett och mjölk för budgetåret 1942/43 beräkna ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 338, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 22 maj 1942, föreslagit riksdagen att till Prisrabatterning å vissa livsmedel för budgetåret 1942/43 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehåft

dels de likalydande motionerna I: 287 och II: 422, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta följande ändringar i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen 1:o) att den övre beskattningsbara inkomsten för erhållande av rabattkort sänkes från föreslagna 900 kronor till 750 kronor, 2:o) att den föreslagna gränsen för rabattberättigade vuxna, som ej äro att hänföra till åldringar, pensionärer eller invalider, sänkes från föreslagna 600 kronor till 500 kronor, 3:o) att förslaget om mjölkrabattkort till havande kvinnor utgår, 4:o) att rabattsystemet utvidgas till att även omfatta köttvaror enligt livsmedelskommissionens förslag men att rabattens storlek beräknas utgöra en krona pr tusen poäng köttvaror eller varje sådant korts årsvärde tretton kronor, 5:o) att bestämmelser utfärdas att rabattkortet å köttvaror alternativt även kunna gälla vid inköp av fisk och fiskkonserver, 6:o) att rabatten vid inköp av matfett sänkes från föreslagna två kronor pr kg till en krona och femtio öre, samt 7:o) att till Prisrabatterning å vissa livsmedel för budgetåret 1942/43 under elfte huvudtiteln anvisas ett reservationsanslag av 105 000 000 kronor;

dels motionen II: 429, vari hemställts, 1:o) att riksdagen måtte besluta att inkomstgränsen för erhållandet av rabattkort å matfett, mjölk och kött-

varor skall utgöra 750 kronors beskattningsbar inkomst vid taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, respektive 10 000 kronors skattepliktig förmögenhet, 2:o) att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om differentiering eller gränsdragning vid tilldelning av rabattkort för ovanstående varor, 3:o) att riksdagen måtte besluta att prisrabatt skall utgå med kr. 1:50 vid inköp av 1 000 poäng köttvaror;

dels motionen II: 430, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 338 ville uttala sig för följande ändringar i de av Kungl. Maj:t föreslagna nya grunderna för prisrabatteringarna å livsmedel:

a) att inkomstgränsen i fråga om matfetsrabatterna sänkes till 500 kronor,

b) att inkomstgränsen i fråga om mjölkrabatterna nedsattes till 750 kronor, samt

c) att av de härigenom besparade medlen åtminstone viss del användes till särskilda rabattkort för flerbarnsfamiljer på så sätt, att ett dylikt kort enligt särskilda föreskrifter beviljas för vart barn utöver det tredje;

dels ock motionen II: 437, vari hemställts, att till Prisrabattering å vissa livsmedel för budgetåret 1942/43 måtte anvisas ett reservationsanslag av 60 000 000 kronor.

Livsmedelskommissionens förslag innebär, att de nuvarande gränserna för rätten att erhålla rabattkort, nämligen beskattningsbart belopp och skattepliktig förmögenhet om 900 kronor, respektive 15 000 kronor skulle sänkas till 750 kronor beskattningsbart belopp, respektive 10 000 kronor skattepliktig förmögenhet. För de hittills rabattberättigade vuxna, som ej äro att hänföra till åldringar, pensionärer och invalider, har kommissionen föreslagit en ytterligare sänkning av rabattgränsen till 500 kronor beskattningsbart belopp. Vidare har kommissionen förordat, att rätten till rabattkort skulle bibehållas för hushåll, som hade en förmögenhet, överstigande 10 000 kronor men ej 20 000 kronor, under förutsättning att det beskattningsbara beloppet ej överstege 250 kronor. I fråga om jordbrukarhushåll skulle förmögenhetsgränsen kompletteras med föreskrift om viss begränsning av rätten att erhålla rabattkort, då av vederbörande brukad jordbruksfastighet vore taxerad till högre belopp än 10 000 kronor; personer, som brukade jordbruksfastighet med taxeringsvärde mellan 10 000 och 20 000 kronor, borde dock kunna få rabattkort om deras beskattningsbara belopp ej överstege 250 kronor.

Befolkningsutredningen har beträffande gränsdragningen mellan rabattberättigade och icke rabattberättigade anslutit sig till de av livsmedelskommissionen angivna grunderna, såvitt anginge andra än barn. Beträffande de senare har utredningen ifrågasatt en anordning i syfte att få en mjukare övergång mellan de rabattberättigade och de icke rabattberättigade barnfamiljerna, med flera inkomstgränser, överstigande 750 kronor beskattningsbart belopp.

Departementschefen har för egen del tillstyrkt, att den nuvarande gränsen, 900 kronor beskattningsbart belopp för familjer med barn samt åldringar, pensionärer och invalider, skulle bibehållas, medan inkomstgränsen för vuxna, som icke äro att hänföra till nyssnämnda kategorier, skulle bestämmas till 600 kronor beskattningsbart belopp. I övrigt har departementschefen anslutit sig till vad livsmedelskommissionen i ovannämnda avseenden föreslagit.

Riksdagen anser sig icke kunna bifalla departementschefens ifrågavarande förslag. Riksdagen har nämligen i anslutning till vad i motionerna I: 287 och II: 422, II: 429 och II: 430 anförts funnit en sänkning av inkomstgränsen kunna vidtagas utan att detta medför olägenheter för de mest behövande medborgargrupperna. I sådant avseende har riksdagen funnit, att en gränsdragning bör ske i enlighet med livsmedelskommissionens förslag, vilket innebär att gränserna för erhållande av rabattkort komma att gå vid beskattningsbara belopp å respektive 750 kronor och 500 kronor. Riksdagen får i detta sammanhang erinra om att livsmedelskommissionen framhållit, att då det vore svårt att på förhand bedöma utvecklingen torde det emellertid böra tillkomma Kungl. Maj:t att fastställa den inkomstgräns, som i fortsättningen skulle gälla. Härvid syntes viss hänsyn även böra tagas till rabattsystemets verkningar i penningpolitiskt hänseende. Emot detta uttalande har riksdagen icke funnit något att invända. Vad befolkningsutredningen anfört beträffande gränsdragningen i fråga om familjer med barn har emellertid föranlett riksdagen att medgiva, att ovannämnda huvudregel kompletteras med bestämmelser* i syfte att medgiva familjer med större barnantal rabattering även vid högre belopp än de ovan angivna. Riksdagen har härvid ansett, att familjer med två barn och däröver med ett beskattningsbart belopp, överstigande 750 kronor, men ej 1 000 kronor, jämväl böra komma i åtnjutande av rabattförmåner. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter livsmedelskommissionens hörande utfärda de närmare bestämmelser i ämnet, som befinnas erforderliga.

Riksdagen godtager departementschefens förslag om att rabattkort för mjölk kunna tilldelas såväl lantarbetare som havande kvinnor; rabattkortet för lantarbetare böra på sätt livsmedelskommissionen föreslagit få utnyttjas vid inköp av andra mejeriprodukter än mjölk.

Riksdagen godkänner departementschefens förslag om höjning av mjölk-rabatten till 15 öre för liter och matfettrabatten till 2 kronor per kilogram.

Riksdagen är ense med departementschefen därom, att införande av kött-rabatt måste framstå såsom mindre påkallad under en period, då ransonnerna äro så beskurna som för närvarande. Härtill kommer att ett genomförande av en ytterligare livsmedelsrabatt skulle för handeln medföra ett ökat besvär. Sistnämnda synpunkt har departementschefen ansett icke kunna fränkännas betydelse vid denna frågas bedömande. Riksdagen får i detta sammanhang erinra, att enligt livsmedelskommissionens cirkulär

nr 786 viss ej oväsentlig minskning från och med den 21 juni 1942 vidtagits med avseende å detaljhandelspriserna på de köttkonserver, som tillhandahållas genom statens försorg. Med hänsyn till sistnämnda förhållande och på grund av vad departementschefen anfört i fråga om kötrabatten har riksdagen funnit sig böra ansluta sig till den mening i förevarande fråga, som omfattats av departementschefen.

Vad angår förmalningsersättningarna, vilka nu utgå till kvarnarna vid handelsförmalning med 8 kronor 15 öre per deciton förmald spannmål och med 2 kronor per deciton vid förmalning mot lön, har livsmedelskommissionen förordat en sådan sänkning av desamma, att mjölpriset skulle tillåtas stiga med 2 å 3 öre för kilogram, vilket skulle innebära en minskning av förmalningsersättningarna med 2 kronor per deciton. Departementschefen har på anförda skäl förordat att ifrågavarande ersättningar bibehållas oförändrade. Med hänsyn till att såsom departementschefen upplyst en nedsättning av förmalningsersättningarna skulle få till följd en prisstegring för mjöl och hårt bröd och i betraktande av angelägenheten av att brödpri serna hållas så låga som möjligt godtager riksdagen departementschefens förslag. Riksdagen anser, att marginalen mellan spannmålspriset och mjölpriset är alltför stor, varför riksdagen förutsätter, att priskontrollnämnden har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga. I anslutning till vad departementschefen anfört i fråga om priset på mjukt matbröd vill riksdagen understryka betydelsen av att detta pris nedsättes så långt möjligt är.

Departementschefen har räknat med att de nya reglerna beträffande prisrabatteringen icke skulle träda i kraft förrän en del av budgetåret 1942/43 förflutit och utgått ifrån att ett dylikt ikraftträdande skulle ske vid en tidpunkt, som med hänsyn till mjölkproduktionen befinnes lämplig. Riksdagen har icke funnit anledning till erinran häremot.

Vad beträffar kostnaderna för rabattsystemet har departementschefen räknat med att antalet personer, berättigade till mjölkkrabatt och matfetterabatt, kunde uppskattas till i runt tal 1 300 000, respektive 2 250 000 och beräknat årskostnaderna till sammanlagt 96,3 miljoner kronor. På grund av de gjorda beräkningarnas osäkerhet har departementschefen likväl ansett sig böra räkna med en årskostnad av 100 miljoner kronor. De årliga kostnaderna torde kunna uppskattas till sammanlagt omkring 90 miljoner kronor till följd av den ståndpunkt riksdagen intagit med avseende å inkomstgränserna vid prisrabattering. Med hänsyn emellertid till svårigheten att verkställa tillförlitliga beräkningar av anslagsbehovet och då riksdagen under hand inhämtat att de nya reglerna för prisrabatteringen möjligen kunna tillämpas tidigare än ursprungligen tänkts, har riksdagen icke ansett sig böra motsätta sig, att ifrågavarande anslag i enlighet med departementschefens förslag för nästa budgetår uppföres med 100 miljoner kronor.

Riksdagen har icke något att erinra mot att kostnaderna för förmalnings-

ersättningarna i enlighet med departementschefens förslag bestridas från förskottsstat.

Riksdagen vill slutligen framhålla, att riksdagen icke heller funnit anledning till invändning mot att åt Kungl. Maj:t inrymmes befogenhet att, om så befinnes påkallat, vidtaga av omständigheterna föranledda ändringar i här ifrågavarande rabattsystem.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till *Prisrabattering å vissa livsmedel* för budgetåret 1942/43 under elfte huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor.

Stockholm den 30 juni 1942.

Med undersåtlig vördnad.
